

Jarní večer roku 1942; tlak vzduchu klesá, je teplo, v ulicích se drží vlahý vzduch, z Café Roosje na nábřeží Sluizekenkaai se vypořádá čtyři hulákající vojáci a motají se po chodníku směrem k průchodu, kde postávají prodejné holky; blátem špinavého říčního ramene Lieveke cupitá pár slípek zelenonohých, nějaký prcek po nich hází kamínky. Když se dobře podíváte, spatříte za tyčkami plotu u Willeмова domu malé Lettu a Suzy, jak se činí s rostlinkami a ohánějí lopatkou.

O pár hodin dříve se tu strhla obrovská mela. Mientje při utírání prachu v předním pokoji sundala tu odpornou hlavu z krbové římsy, strčila ji do sklepa a přehodila přes ni starý hadr. Jen si tam chvilku pobud, ohavo, zamumlala. Jenže právě toho večera měl Willem v plánu uspořádat doma schůzi; jakmile zjistí, že je soška fuč, oboří se na Mien jako ďas, nepomyslí na to, že má na sobě stále uniformu; zuří a rudne, vyloženě běsní, Mientje před sebou najednou nevidí manžela, ale řvoucího esesáka s umrlčí lebkou na čepici. Znovu pocítí zážeh odporu a strachu, celá se chvěje. Uklidni se, tatičku, nabádá ho, nekřič tolik, myslí na děti. Willem zavrčí a houkne na Adriho, ať tu sošku okamžitě přinese a vrátí tam, kde byla.

O něco později Willem vyšňořený ve vojenské uniformě hrdě vysedává u Hitlerovy busty v předním pokoji, v umrlčím pokoji, jak ho k jeho velké nelibosti stále nazývá Mientje, a nad sklenkou ryzlinku a s holandským doutníkem v ruce se družně vybavuje se svým SS kumpánem Balliuem a nějakým německým důstojníkem, *ja*, Sturmscharführer, pěkná, že ano, jako by našemu velkému vůdci z oka vypadla, mistrovské dílo jednoho velkého vlámského umělce, také máte zálibu ve výtvarném umění? Osobně jsem se

znal s Albertem Servaesem, *ja ja*, naši umělci, jenom takovým způsobem, jen Krásou a Pravdou můžeme povznést náš národ na jeho skutečnou výši. Co říkáte? Že Bruegel je *ein deutscher Künstler*? Ach, a my jsme měli za to, že Beethoven byl Antverpan, ha ha, taky se zanedlouho chystáte na audienci k Obersturmführerovi Jungclausovi, přeložili ho do Bruselu, to je pro naši zemi velká čest, na mou věru. Uměnímilovní pánové spolu přívětivě klábosí u krbu, kde já budu o několik desítek let později zírat do plamenů a líbat svou milou.

Mientje nemá na jejich řeči náladu, z toho ryku jí dosud buší srdce, hádky v ní pokaždé na dlouhé hodiny vyvolávají nevolnost. Zavře vysoké dvoukřídlé dveře prostředního pokoje a zeptá se Adriho, jestli si s ní nechce trochu zamuzicírovat. Ne, nemá v úmyslu ho prudit, onoho odpoledne našla na půdě staré noty, které před mnoha lety dostala od svého oud-zevenaarského učitele hudby; nejdřív je trochu překvapeně a pak dojatě držela v rukou, chvíli si jen tak pro sebe broukala pár taktů a později, když se Adri vrátil ze školy, ho požádala, aby jí melodii zahrál na housle. Adrimu se po prvotním šmidlání podaří melodii přednést téměř bezchybně, byť pomalu; Mientje znovu pocituje klid na duši, do srdce se jí vrací světlo, její nitro prostupuje hlas, potichounku si spolu s ním staženým hrdlem nejistě zpívá *Ombra mai fu*. Zadrhne se, přemůžou ji vzpomínky. Celá pohnutá polkne. Ještě jednou, řekne jako dítě opanované vzrušením, ještě jednou, Adri, a teď bez chyb. Adri přehraje první taktý. Právě v tom okamžiku se z předního pokoje ozve ohlušující rána. Je jasné, že padl výstřel; Adrimu úlekem málem sletí housle na zem, Mientje na něj zírá s otevřenou pusou; z pokoje se ozývá šramot a mumlání, mamí, co se tam děje, ptá se Adri. Mientje vykročí ke dveřím, opatrně otočí šestihrannou dřevěnou klikou a dveře pootevře. Willem je zády k ní hluboce skloněný před krbem, Sturmscharführer a Balliu na něj němě civí z křesla. Pak si Mientje všimne střepů na podlaze a ustředleného soklu, führerova soška je na cimprcampu. Balliu zahlédne ve